

жната част на нашето първо самовъспитание — част, която са намърва, за съжаление, въ свършено захвърление (прѣнебрежение). Всичкитѣ *естественни науки* трѣба да бждатъ особено цѣнними, не само за това, че тѣ снабдяватъ духа ни съ най богаты, разнообразенъ и необходимъ материалъ, но и за това, че на научватъ на най полезното отъ всички др. искусства — на употреблението очитѣ. Наистина удивително е, гдѣто ний всички ходимъ съ отворени очи и, при това, нищо не видимъ! То е отъ това, че зрителния органъ, както и всички др. органи, са нуждаятъ отъ развитие; а при недостатъка въ развитието и рабската зависимостъ отъ книгитѣ той са затъпява, слабѣе и накрай, губи способността за естественното си отправление. За това не може да са не пожелае, щото естественнитѣ науки да бждатъ признати, и въ училището и въ университета, като прѣдмѣти отъ най първа важностъ; тѣй като тѣ научватъ младежитѣ да *познаватъ това, което тѣ виждатъ*, и да виждатъ това, което иначе не би имъ са вдало да съгледатъ. Къмъ най полезнитѣ прѣдмѣти са отнасятъ: ботаниката, зоологията, минералогията, геологията, химията, архитектурата, рисованието и въобще изящнитѣ искусства. Колко късенъ пътешествия (екскурсии), по нашитѣ гори (въ Шотландия), колко пътувания по Европа са оказваха почти безъ никаква полза за книжно — обученитѣ юноши само за това, че тѣмъ не достигаха начални знания въ поменатитѣ наблюдателни науки!

III. Наблюдението е добро дѣло, а точното наблюдение — по добро и отъ него; но нашата наблюдателна способностъ би била свършено задушена (подавена) и доведена до забръкване отъ това извънредно разнообразие на прѣдмѣтитѣ, което съществува въ свѣта, ако ний не владѣхме съ надѣжния способъ да подчиняваме тѣзи масса прѣдмѣти на опрѣдѣления регулирующъ принципъ (нравствено начало) и да я поставя подъ повѣрката на нашия духъ. Този регулирующъ принципъ състои въ тѣй нарѣченната *классификация* и